Ingen är fullkomlig utom Allah

Varför vi ska sluta leta efter andras fel — en genomgång utifrån Koranen och sunnah

”Ingen är fullkomlig utom Allah. Så låt bli att leta efter andras fel.” Orden känns igen för många — de delas ofta som en påminnelse i sociala medier och i khutbor.

Men vad säger egentligen Koranen och Sunnah om ghiba (baktal), tajassus (att spionera på andras brister) och kibr (högmod)? I den här artikeln går vi igenom ämnet ur ett sunni-islamiskt perspektiv, grundat i Ahl as-Sunnah wal-Jama’ahs klassiska källor: Koranen, Sahih al-Bukhari, Sahih Muslim och de stora klassiska lärda.

Vad betyder ”ingen är fullkomlig utom Allah”?

Meningen bygger på en av islams mest grundläggande principer: tawhid, tron på Allahs fullständiga enhet och fullkomlighet. Allah är den ende som är fri från brister, svaghet och tillkortakommanden. Allt skapat — människor, djur, änglar — är begränsat och ofullkomligt, hur mycket kunskap, styrka eller fromhet det än besitter. Att inse detta är första steget mot ödmjukhet.

Tawhid och Allahs fullkomlighet

I Koranen beskrivs Allah gång på gång med attribut som ingen skapad varelse kan uppnå: Al-Kamil (Den Fullkomlige), As-Samad (Den av alla oberoende) och Al-Ghani (Den som inte behöver något). Människan däremot skapades svag.

Profeten Muhammad ﷺ, den mest fullkomliga människan som funnits, begick aldrig synd men var ändå en skapad varelse — långt ifrån gudomlig fullkomlighet. Ingen profet, ingen följeslagare (sahabi) och ingen lärd har någonsin ställts på samma nivå som Allah.

Människans natur — skapad med brister

Enligt sunni-akida (trosläran) är misstag en del av det mänskliga tillståndet. Profeten ﷺ sade att ”alla Adams söner begår fel, och de bästa av dem som begår fel är de som ångrar sig” (rapporterad av al-Tirmidhi och Ibn Majah, och klassad som god/hasan av flera hadithvetare). Att vänta sig fullkomlighet av andra människor — eller av sig själv — strider alltså mot hur Allah har skapat oss.

Vad säger Koranen om att döma och spionera på andra?

Koranen tar upp ämnet baktal och att leta efter andras fel mycket direkt, särskilt i Surat al-Hujurat, som ofta kallas ”islams sociala uppförandekod”.

Sura al-Hujurat 49:12 — undvik misstankar och spioneri

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ۖ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا

> *”Troende! Undvik i möjligaste mån misstankar — i vissa fall är misstankar en synd — och spionera inte på varandra och tala inte illa om varandra i hemlighet.”* **Koranen, Surat al-Hujurat 49:12**

Versen nämner tre handlingar i följd: dåliga antaganden (dhann), spioneri (tajassus) och baktal (ghiba). Klassiska tafsir-lärda som Ibn Kathir och al-Qurtubi förklarar att dessa tre ofta hänger samman — man misstänker något om en broder eller syster, börjar undersöka saken, och slutar med

att tala illa om personen bakom ryggen. Koranen bryter kedjan redan vid det första steget: undvik misstankarna från början.

Sura al-Hujurat 49:11 — förlöjliga inte andra

I versen innan varnar Allah för att förlöjliga eller ge andra nedsättande smeknamn, ”eftersom de kan vara bättre än de som hånar dem”. Ibn Kathir noterar i sin tafsir att detta gäller även den inre attityden — att i tysthet anse sig själv bättre än andra är samma sjukdom som ligger bakom öppen förnedring.

Vad säger hadith om ghiba (baktal) och att leta efter andras fel?

Profeten Muhammad ﷺ definierade själv vad baktal innebär, i en av de mest citerade hadiherna i Sahih Muslim.

Definitionen av ghiba enligt Profeten ﷺ

أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ. قِيلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ

> *Profeten ﷺ frågade: ”Vet ni vad baktal (ghiba) är?” De svarade: ”Allah och Hans Sändebud vet bäst.” Han sade: ”Att nämna din broder på ett sätt han skulle ogilla.” Det sades: ”Och om det jag säger är sant?” Han svarade: ”Om det är sant har du baktalat honom, och om det inte är sant har du förtalat honom.”* **Sahih Muslim, hadith 2589**

Den här hadithen är avgörande: den slår fast att baktal inte handlar om att ljuga — sanningshalten spelar ingen roll. Att peka ut och sprida en persons brister, verkliga eller inte, är i sig en synd inom islam så länge personen skulle ogilla att det sägs om dem.

Belöningen för den som döljer andras fel

وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

> ”*Och den som döljer en muslims fel, honom kommer Allah att dölja i denna värld och i det kommande livet.”* **Sahih Muslim, hadith 2699**

Al-Nawawi kommenterar i sin kommentar till Sahih Muslim (Sharh Sahih Muslim) att denna belöning gäller att dölja fel som inte innebär pågående skada för andra — inte att man ska tiga om orättvisor eller brott som kräver ingripande. Andan i hadithen handlar om personliga, privata brister: att inte sprida dem vidare av illvilja eller nyfikenhet.

Varför letar vi efter andras fel? Kibr och hjärtats sjukdomar

Klassiska lärda inom islamisk själslära (tazkiyat al-nafs), som Ibn al-Qayyim al-Jawziyya, kopplar ofta vanan att leta efter andras fel till en djupare rot: kibr, högmod. Den som känner sig överlägsen andra får lättare att se — och gärna påpeka — deras brister, medan de egna felen förblir osynliga.

Hadithen om högmod i hjärtat

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

> ”*Den i vars hjärta det finns ett stoftkorns vikt av högmod kommer inte in i paradiset.”* **Sahih Muslim, hadith 91 (Ibn Mas’ud)**

När en följeslagare frågade om detta gällde att gilla fina kläder svarade Profeten ﷺ att ”Allah är skön och älskar skönhet — högmod är att förkasta sanningen och se ner på människor”. Just ”att se ner på människor” (ghamt an-nas) är kärnan i vanan att jaga andras fel: man placerar sig själv över den man dömer.

Självrannsakan (muhasaba) istället för att döma andra

Följeslagaren Abu al-Darda (radiya Allahu ’anh) sade, enligt en rapportering hos Imam Ahmad: ”En person har ingen fullständig förståelse förrän han hatar det onda hos människorna för Allahs skull, och sedan rannsakar sig själv och blir ännu strängare mot sig själv.” Ibn al-Qayyim

byggde vidare på detta i sin bok Madarij as-Salikin, där han beskriver muhasaba — daglig självrannsakan — som en av de viktigaste vägarna till andlig rening. Fokus ska ligga på de egna bristerna, inte på grannens, kollegans eller trosbroderns.

Konsekvenserna av att leta efter andras fel

Att ständigt jaga fel hos andra får konkreta följder både i samhället och i det egna hjärtat, enligt vad Koranen och sunnah beskriver.

Splittring i umman

Baktal och misstänksamhet nämns i Koranen tillsammans med förlikning mellan troende (49:9-10), vilket visar sambandet: brist på ödmjukhet river sönder gemenskapen, medan förlåtelse och gott omdöme om varandra (husn al-dhann) bygger upp den. Profeten ﷺ varnade i flera hadith för hur baktal och skvaller (namima) sprider fiendskap mellan människor som annars levt i fred.

Hjärtats hårdhet

Ju mer en person övar sig i att lägga märke till andras brister, desto mer förhärdas hjärtat, enligt klassisk sufi- och akhlaq-litteratur inom Ahl as-Sunnah, exempelvis hos Ibn al-Qayyim och al-Ghazali (i de delar av hans verk som överensstämmer med sunnitisk akida). Ett hjärta upptaget av andras synder har sällan utrymme kvar för ånger (tawba) över sina egna.

Hur praktiserar vi ödmjukhet inför Allahs fullkomlighet?

Påminn dig om dina egna brister

En praktisk sunna är att varje kväll göra en kort muhasaba: Vilka fel begick jag idag? Sa jag något om någon jag inte skulle vilja höra sägas om mig själv? Den övningen flyttar fokus från andras brister till den egna vägen till Allah.

Tänk gott om andra (husn al-dhann)

Motsatsen till att misstänka och leta fel är husn al-dhann — att anta det bästa om en trosbroder eller trossyster så länge det inte finns bevis för

motsatsen. Umar ibn al-Khattab (radiya Allahu ’anh) sade enligt en känd rapportering: ”Tänk inte illa om ett ord som kommer från din broder så länge du kan hitta en god tolkning av det.”

Be om förlåtelse och dölj det du ser

Om man ändå ser en brist hos någon är sunnah att, om det inte handlar om skadlig orätt som måste stoppas, dölja den snarare än att sprida den vidare — i linje med hadithen om att Allah döljer den som döljer andras fel. Samtidigt uppmanas den troende att söka Allahs förlåtelse för sina egna, betydligt fler, brister.

Sammanfattning

”Ingen är fullkomlig utom Allah” är mer än en vacker fras — den sammanfattar en central princip i sunni-islamisk teologi och etik. Koranen (49:11-12) och autentiska hadith i Sahih al-Bukhari och Sahih Muslim varnar tydligt för misstankar, spioneri och baktal, medan de lovar stor belöning för den som istället döljer andras fel och vänder blicken mot sina egna. Genom självrannsakan (muhasaba), gott omdöme om andra (husn al-dhann) och medvetenhet om Allahs ensamma fullkomlighet kan den troende närma sig den ödmjukhet som sunnah kallar till.

Källförteckning

- Den ädla Koranen, Surat al-Hujurat (49:11-12)
- Sahih Muslim, hadith 2589 (Kitab al-Birr wa’s-Sila wa’l-Adab) — definitionen av ghiba
- Sahih Muslim, hadith 2699 (Kitab adh-Dhikr wa’d-Du’a) — att dölja en muslims fel
- Sahih Muslim, hadith 91 (Kitab al-Iman) — hadithen om kibr, från Ibn Mas’ud
- Sunan al-Tirmidhi & Sunan Ibn Majah — hadithen om att alla Adams söner begår fel
- Ibn Kathir, Tafsir al-Qur’an al-’Azim, kommentar till Surat al-Hujurat
- al-Qurtubi, al-Jami’ li-Ahkam al-Qur’an, kommentar till Surat al-Hujurat
- al-Nawawi, Sharh Sahih Muslim, kommentar till hadith 2699
- Ibn al-Qayyim al-Jawziyya, Madarij as-Salikin — om muhasaba (självrannsakan)
- Musnad al-Imam Ahmad ibn Hanbal — rapporteringen från Abu al-Darda